

Àmbit social i criminològic

CENTRE D'ESTUDIS JURÍDICS
I FORMACIÓ ESPECIALITZADA

Ausiàs March, 40
08010 Barcelona
TEL. 93 207 31 14
FAX: 93 207 67 47

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia

D O C U M E N T S D E T R E B A L L

INVESTIGACIÓ

(Producció pròpia, 2008)

Taxes de reincidència 2007 de justícia juvenil

**Actualització de la taxa de reincidència
dels joves sotmesos a mesures de
llibertat vigilada i internament en centre**

Autors

**Àrea d'Investigació i Formació
Social i Criminològica**

Any 2008

Taxes de reincidència 2007 de justícia juvenil

Actualització de la taxa de reincidència dels joves sotmesos a mesures de llibertat vigilada i internament en centre

Equip de treball

Manel Capdevila i Capdevila

Responsable d'Investigació de l'Àrea Social i Criminològica

Nerea Marteache Solans

Tècnica d'Investigació de l'Àrea Social i Criminològica

Marta Ferrer Puig

Cap de l'Àrea d'Investigació i Formació Social i Criminològica

Sònia Iñigo Soley; Aina Ibàñez Roig

Tècniques becades de la Unitat d'Investigació Social i Criminològica

Marta Carrasco Moreno; Maribel Sánchez Naveros

Tècniques contractades pel treball de camp

Avís legal

Els continguts d'aquesta investigació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 2.5 Espanya de Creative Commons, el text complet de la qual es troba disponible a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/legalcode.ca>. Així, doncs, se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sempre que se citi l'autor del text i la font (Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada), tal com consta en la citació recomanada inclosa a cada article. No se'n poden fer usos comercials ni obres derivades.

Resum en català:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/deed.ca>

Índex

1. Introducció	5
2. Finalitat i objectius	8
2.1. Finalitat	8
2.2. Objectius	8
3. Metodologia emprada	9
3.1. Obtenció i anàlisi de la informació	9
4. Llibertat vigilada	10
4.1. Taxa de reincidència	10
4.2. Temps que triguen a retornar al sistema	10
4.3. Perfil del reincident.....	11
5. Internament	12
5.1. Taxa de reincidència	12
5.2. Temps que triguen a retornar al sistema	13
5.3. Perfil del jove desinternat	13
5.4. Percentatge de variables no informades a l'expedient del menor	16

1. Introducció

El present estudi és una actualització de les taxes de reincidència dels menors sotmesos a una mesura d'internament o de llibertat vigilada publicades a la recerca *La reincidència en el delictes en la justícia de menors* que va finalitzar l'any 2005 i va ser duta a terme per professionals del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada (CEJFE)¹. Aquell estudi recollia per primer cop dades sobre la reincidència dels joves infractors que havien entrat en el circuit de la justícia de menors després de la posada en marxa de la Llei Orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors (LORPM).

Per dur a terme la recerca esmentada, es va analitzar una mostra representativa de menors de tots els programes executats per la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil²(DGEPCJJ) que havien finalitzat durant l'any 2002, i es va fer seguiment documental d'aquests menors fins al desembre de 2004, per tal de comprovar si havien entrat novament en contacte amb el sistema d'execució penal (de menors o d'adults) per un nou delictes.

Alguns dels principals resultats d'aquella recerca són els següents:

- Pel que fa al perfil de la població infractora juvenil era fonamentalment masculina (87,3% homes front el 12,7% de dones). L'edat d'obertura de l'expedient es situava de mitjana en els 16,05 anys, mentre que l'edat mitjana al finalitzar la causa base (o causa per la qual entrava a formar part de la nostra mostra) es situava en els 17,60 anys. Respecte als antecedents és destacable que el 56,6% només tenien 1 causa oberta al seu expedient. El perfil del jove amb menys factors de risc i més factors de protecció front a possibles reincidències, es corresponia amb el grup a qui s'havia aplicat el programa de *mediació* o només s'havia dut a

---

¹ Capdevila, M; Ferrer, M., Luque, E. (2005). La reincidència en el delictes en la justícia de menors. Barcelona CEJFE. Col·lecció Justícia i Societat núm. 26

² Ens referim als programes d'assessorament tècnic, mediació, programes en medi obert i programes d'internament

terme l'assessorament tècnic (ATM) que prescriu la LORPM i posteriorment s'havia acabat la intervenció amb una amonestació del jutge o amb una proposta del tècnic que específicament demanava no continuar tramitant l'expedient. En l'altre extrem, el perfil més dur quant a factors de risc presents era el del jove a qui s'havia aplicat una mesura d'*internament*.

- Pel que fa a la taxa de reincidència de l'estudi finalitzat a 2005, per al conjunt de la població infractora juvenil catalana era del 22,7%, si bé en funció d'algunes de les variables seleccionades (sexe, programa aplicat, delictes comès, antecedents, violència en el delictes, etc.) la taxa fluctuava molt i presentava grans diferències.
- Pel que fa a la tipologia dels delictes comesos pels joves de la mostra es recollia en les trajectòries delictives una certa especialització: era més freqüent trobar repeticions del mateix tipus de delictes que no pas combinacions de diferents tipologies i, pel que fa a la proporció de delictes violents,³ era del 34,3%.

Posteriorment es va iniciar la sèrie que continuem ara, donant les taxes de reincidència dels menors que van finalitzar alguna mesura **d'internament** o de **llibertat vigilada** durant l'any 2003, i fent el seguiment fins a 31 de desembre de 2006. Això ens donava la taxa de reincidència 2006.

En l'estudi actual, incorporem el període que va des de la finalització d'una mesura d'internament o de llibertat vigilada l'any 2004, fins el moment de finalitzar el seguiment el 31 de desembre de 2007. Amb això obtenim la taxa de reincidència 2007.

El gràfic 1 recull de manera molt clara aquestes diferències. Cal tenir en compte que tot el que explica la taxa de reincidència respon a allò que va

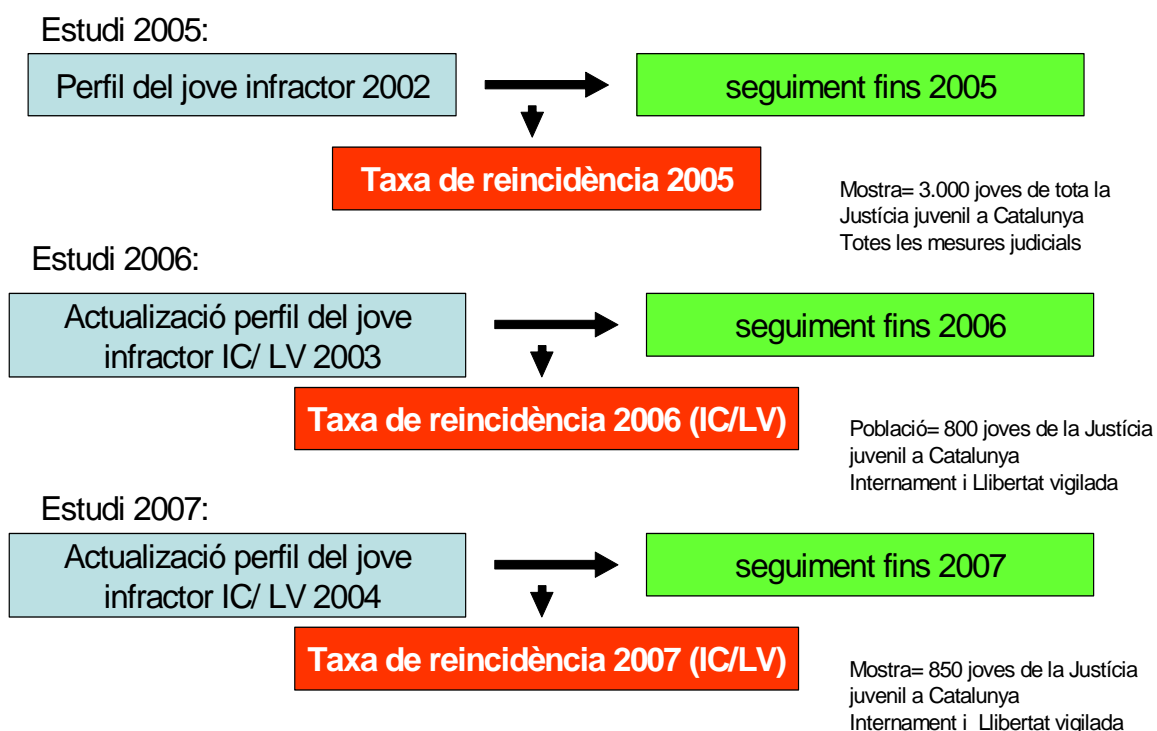
---

³ Recordem que a efectes del nostres estudis considerem com a delictes violents tots els fets delictius englobats en les categories: delictes contra les persones, delictes contra la llibertat sexual, i delictes contra la propietat que impliquin l'ús d'intimidació i/o de violència.

passar 3 o 4 anys en darrera, atès que sempre s'ha de tenir un mínim temps de seguiment.

Gràfic 1. Estudis de reincidència i sèries dutes a terme fins ara

Estudis de reincidència juvenil

Respecte al primer estudi del 2005, les dues actualitzacions posteriors presenten dues diferències metodològiques importants: La primera és que s'ha ampliat el període de seguiment en un any, malgrat com demostren els resultats recollits en la taula 6, amb 3 anys és més que suficient en els joves per obtenir el nombre màxim de reincidents. La segona és que hem ampliat el control sobre els joves, revistant les MPA (mesures penals alternatives a la presó), que en el primer estudi no es van comptabilitzar i sí s'han resseguit en les dues actualitzacions posteriors, corresponents a les taxes de reincidència 2006 i 2007.

Recordem que la definició de reincidència que hem utilitzat en tots els estudis és la de *retorn dels subjectes objecte d'estudi al sistema de justícia penal com*

a inculpats d'un nou delict o falta amb posterioritat a la finalització del compliment d'una determinada mesura o pena, en aquest cas les mesures d'internament en centre educatiu o de llibertat vigilada.

2. Finalitat i objectius

2.1. Finalitat

L'actualització que aquest estudi duu a terme de les taxes de reincidència vinculades a les mesures de llibertat vigilada i d'internament és la segona sèrie de periodicitat anual on es revisa i es posa al dia les dades sobre reincidència en la justícia de menors. El fet que es doni continuïtat a les dades permet estudiar l'evolució de les taxes de reincidència i proporciona a la DGEPCJJ una eina més per a l'anàlisi de la seva intervenció amb els menors.

2.2. Objectius

Els objectius d'aquest estudi són:

1. Obtenir la taxa de reincidència juvenil del 2007, referent als joves que van complir mesura de llibertat vigilada o d'internament l'any 2004.
2. Comparar els resultats de l'actualització de la reincidència amb els obtinguts en la recerca del 2005 i el seu seguiment posterior en la sèrie que dona la taxa de reincidència 2006.

Atès que en l'estudi de la taxa de reincidència 2006 ja es van estudiar les variables que podien explicar les variabilitats en els canvis de taxa i que cap d'ells podia explicar-los, en aquesta actualització, hem optat per donar directament els resultats sense tornar a insistir en el plantejament explicatiu, que ja en les conclusions de l'estudi general de 2005 i també de la seva actualització el 2006 ja varem exposar.

3. Metodologia emprada

3.1. Obtenció i anàlisi de la informació

Aquesta recerca s'ha dut a terme estudiant els joves que van finalitzar un programa de llibertat vigilada (LV) o d'internament (IC i ICS)⁴ l'any 2004 i dels quals es fa un seguiment fins a 31 de desembre de 2007 per saber si han comés o no un nou delictes que impliqui una nova presa de contacte amb els serveis d'execució penal de menors o d'adults.

El primer pas de l'estudi va ser l'obtenció dels llistats d'aquelles persones que van finalitzar una mesura l'any 2004 (tant d'internament com de llibertat vigilada) i que no tenien cap altre programa a continuació per la mateixa causa.

El llistat definitiu inclou 169 individus que van finalitzar una mesura d'internament el 2004 i 718 subjectes que van finalitzar una mesura de llibertat vigilada.

En el cas dels joves amb mesura d'internament es va estudiar tota la població, és a dir els 169 subjectes.

En el cas dels joves amb mesura de llibertat vigilada es va fer una mostra seleccionada de manera aleatòria amb l'SPSS.15.0 de 558 subjectes (interval de confiança=95,5%, marge d'error ± 2 i $p=q=50$).

El recull de dades i l'explotació estadística es va dur a terme el primer trimestre de l'any 2008.

L'anàlisi de les dades i discussió de resultats durant el mes d'abril de 2008, així com la redacció de l'informe.

---

⁴ IC = Internament en centre; ICS= Internament de cap de setmana

4. Llibertat vigilada

4.1. Taxa de reincidència

Taula 1. Taxes de reincidència segons l'any de finalització del seguiment post-mesura

	Sortida 2002	Sortida 2003	Sortida 2004
	Taxa 2005	Taxa 2006	Taxa 2007
Reincidència	31,9%	27,4%*	22,0%*

* Ja inclou les MPA

Les diferències entre anys són significatives.

No hi ha diferències significatives entre els diferents EMO en quant a la taxa de reincidència 2007.

4.2. Temps que triguen a retornar al sistema

Taula 2. Temps que triguen els reincidents a cometre el nou delictes

	Sortida 2003 Taxa 2006 Percentatge acumulat	Sortida 2004 Taxa 2007 Percentatge acumulat
< 6 mesos	41,0%	28,9%
6 mesos – 1 any	61,7%	50,4%
1 any – 2 anys	80,3%	74,4%
2 anys – 3 anys	92,6%	94,2%
3 anys – 4 anys	100%	100%

4.3. Perfil del reincident

Taula 3. Comparativa de variables dels joves que van reincidir després de finalitzar una mesura de llibertat vigilada els anys 2002, 2003 i 2004

		2002 (%)	2003 (%)	2004 (%)
Sexe	Home	95,9	92,6	95,1
	Dona	4,1	7,4	4,9
Espanyol o estranger	Espanyol	85,2	84,1	79,7
	Estranger	14,8	15,9	20,3
Àrea geogràfica de procedència	Espanya	85,2	84,1	79,7
	Magrib	11,5	11,0	11,4
	Resta d'Àfrica	0	0,5	0,8
	Centre i Sud Amèrica	2,5	3,8	5,7
	Resta Europa	1	0,5	1,6
Reincidència violenta	No	61	67,6	65,0
	Sí	39	32,4	35,0

5. Internament

5.1. Taxa de reincidència

Taula 4. Taxes de reincidència segons l'any de finalització del seguiment post-mesura

	Sortida 2002	Sortida 2003	Sortida 2004
	Taxa 2005	Taxa 2006	Taxa 2007
Reincidència	62,8%	66,9%*	56,2%*

* Ja inclou les MPA

No hi ha diferències significatives entre un any i l'altre, malgrat els percentatges diferents.

Sí que hi ha diferències significatives entre centres.

Taula 5. Taxes de reincidència per centres i segons l'any de finalització del seguiment post-mesura

	Sortida 2002	Sortida 2003	Sortida 2004
	Taxa 2005	Taxa 2006	Taxa 2007
Alzina	81,4%*	59,0%*	40,0%*
Til·lers	71,4%,	83,3%*	56,1%
Montilivi	56,5%	62,5%	73,8%*
El Segre	-	71,1%	70,0%
Oriol Badia	33,3%	78,6%*	25,0%*
Folch i Torres	25,0%*	0%*	25,0%

* Diferències significatives respecte el seu any

5.2. Temps que triguen a retornar al sistema

Taula 6. Temps que triguen els reincidents a cometre el nou delictes

	Sortida 2003 Taxa 2006 Percentatge acumulat	Sortida 2004 Taxa 2007 Percentatge acumulat
< 6 mesos	51,3%	57,9%
6 mesos – 1 any	73,9%	73,7%
1 any – 2 anys	89,1%	86,3%
2 anys – 3 anys	95,8%	96,8%
3 anys – 4 anys	100%	100%

5.3. Perfil del jove desinternat

Variable	Categoria	Joves desinternats 2002	Joves desinternats 2003	Joves desinternats 2004	
Variables històriques	Sexe	Home	93,2	93,9	93,5
		Dona	6,8	6,1	6,5
	Nacionalitat	Espanyol	50,7	61,3	65,7
		Estranger	49,3	38,7	34,3
	Àrea geogràfica de procedència	Espanya	50,7	61,3	65,7
		Unió Europea	1,4	1,1	0
		Magrib	38,5	29,8	24,3
		Resta d'Àfrica	1,4	0,6	1,2
		Centre i Sud Amèrica	4,7	3,3	5,9
		Resta Europa	2,0	3,9	2,4
		Resta del món	1,4	-	0,6
	Situació socioeconòmica del nucli familiar	Alta	2,1	2,4	1,9
		Suficient	20,8	33,1	39,6
		Insuficient	77,1	64,5	58,5
	Maltractaments físics intrafamiliars	No	29,0	13,3	1,8
		Sí	71,0	86,7	98,2
	Maltractaments psíquics intrafamiliars	No	12,2	15,2	3,7
		Sí	87,8	84,8	96,3

Antecedents delictius familiars	No	32,8	5,9	1,7
	Sí	67,2	94,1	98,3
Problemes salut física familiars	No	21,7	7,7	7,7
	Sí	78,3	92,3	92,3
Problemes salut mental familiars	No	28,1	3,2	2,0
	Sí	71,9	96,8	98,0
Consum de tòxics	No	3,6	3,6	4,9
	Sí	96,4	96,4	95,1

Variable	Categoria	Joves desinternats 2002	Joves desinternats 2003	Joves desinternats 2003
Tipus de residència	Domicili fix	59,2	56,4	81,6
	No domicili fix	21,1	34,9	11,0
	Al carrer	19,7	8,7	7,4
Nucli de convivència	Família origen	44,6	52,2	54,5
	Família extensa	8,1	10,1	10,9
	Família acollidora	0,7	0,6	0,6
	DGAIA	12,1	16,3	14,7
	Altres	4,7	3,4	6,6
	Centre J.Juvenil	4,1	8,4	7,7
	Sol	25,7	9,0	5,1
Matrícula escolar	No	89,1	77,0	69,4
	Sí	10,9	23,0	30,6
Formació escolar	ESO no finalitzada	48,2	60,6	77,5
	ESO finalitzada	5,8	8,8	4,2
	Mòduls grau mig	0,7	0,6	0,8
	Batxillerat	0,7	0,6	0
	Formació no reglada	18,0	15,0	5,0
	Altres	26,6	14,4	12,5
Situació laboral	No	88,0	86,5	76,4
	Sí	12,0	13,5	23,6
Relació grups disocials	No	7,3	2,7	2,5
	Sí	92,7	97,3	97,5
Relació de parella	Parella disocial	17,2	16,7	14,7
	Parella prosocial	10,3	6,7	2,9
	Parella no se sap	44,8	73,3	73,5
	Sense parella	27,6	3,3	8,8
Vinculació al recurs*	No vinculat	79,1	70,2	64,4
	Vinculat	20,9	29,8	35,6

Variables recollides al finalitzar l'internament de la causa base

Variable	Categoria	Joves desinternats 2002	Joves desinternats 2003	Joves desinternats 2003	
Dades penals de la causa base, antecedents i reincidència	Delicte comés en la causa base	Contra les persones	18,9	11,0	16,0
		Contra la llib. sexual	2,0	5,0	1,8
		Contra el patrimoni	68,9	78,5	75,1
		Drogues	3,4	1,7	1,2
		Altres	6,8	3,9	5,9
	Violència en el delicte (causa base)	Delicte violent	73,0	71,0	68,6
		Delicte no violent	27,0	28,2	31,4
	Amb qui ha comés el delicte en la causa base	Grup d'amics majorit. <18 anys	26,9	32,6	45,8
		Grup d'amics majorit. >18 anys	34,6	28,8	18,3
		Sol	36,2	32,6	29,8
		Amb familiars	2,3	6,1	6,1
	Quantes causes acumula al seu expedient?	1 sola causa	11,5	5,5	5,3
		De 2 a 5 causes	23,0	19,3	27,2
		De 6 a 10 causes	22,3	26,5	23,7
		D'11 a 20 causes	27,0	28,7	31,4
		Més de 20 causes	16,2	19,9	12,4
	Reincidència	No	37,2	33,1	43,8
		Sí	62,8	66,9	56,2

Variables Quantitatives	Any 2002		Any 2003		Any 2004	
	Mitjana	D. Típica	Mitjana	D. Típica	Mitjana	D. Típica
Nombre d'incidents durant la causa base	5,6	7,3	1,8	2,4	1,4	1,9
Edat en el moment del delicte	15,8	1,0	15,8	1,1	15,7	1,0
Edat en el moment de sortir del centre	17,1	1,3	17,5	1,5	17,6	1,5
Temps de durada de l'internament (en dies)	196	111,9	195	159,6	193,3	147,6
Nombre de germans	4,9	2,8	4,5	2,3	4,3	2,7
Nombre de fets delictius comesos en la causa base	1,7	1,0	1,9	2,1	1,9	1,3
Total de causes acumulades a l'expedient del menor	11,2	9,5	13,2	11,4	11,1	10,0

5.4. Percentatge de variables no informades a l'expedient del menor

	2002		2003		2004	
	% Vàlids	% Perduts	% Vàlids	% Perduts	% Vàlids	% Perduts
Sexe	100	0	100	0	100	0
Àrea geogràfica de procedència	100	0	100	0	100	0
Situació socioeconòmica del nucli familiar	97.3	2.7	93.4	6.6	94.1	5.3
Maltractaments físics intrafamiliars	46.6	53.4	16.6	83.4	33.1	66.3
Maltractaments psíquics intrafamiliars	66.2	33.8	18.2	81.8	16.0	82.8
Antecedents delictius familiars	45.3	54.7	27.6	71.8	35.5	64.5
Problemes salut física familiars	40.5	59.5	21.5	78.5	15.4	84.6
Problemes salut mental familiars	38.5	61.5	17.1	82.9	29.0	71.0
Consum de tòxics	93.2	6.8	76.2	23.8	85.2	14.8
Tipus de residència	99.3	0.7	95.0	5.0	80.5	19.5
Nucli de convivència	100	0	98.3	1.7	92.3	7.7
Matrícula escolar	99.3	0.7	96.1	3.9	73.4	26.6
Formació escolar	93.9	6.1	88.4	11.6	71.0	29.0
Situació laboral	95.9	4.1	90.1	9.9	62.7	37.3
Relació grups dissocials	83.1	16.9	81.8	18.2	69.8	30.2
Relació de parella	19.6	80.4	16.6	83.4	20.1	79.9

Gràfic 2. Evolució de la taxa de reincidència juvenil en el període 2005-2007

Evolució de la taxa de reincidència

